

# Gospodar in gospodinja

LETO 1936

4. NOVEMBRA

STEV. 45

## V novo sadno leto

Z oktobrom zaključujemo sadno leto. Sadje, kolikor ga je pač bilo, je spravljeno, sadno drevje se pripravlja k zimskemu počitku. Žal, da moramo ravnokar minulo dobo prišteti k zelo slabim sadnim letom. Neugodna zima, mokra pomlad in poletje — vse to je pripomoglo, da je šla sadna letina v pravem pomenu besede »po vodi«. Tako pičlega pridelka, zlasti kar se tiče jabolk, tega našega glavnega sadnega plemena, že davno ni bilo. Redki so kraji, kjer so kolikortoliko povoljno obrodila. Zato imajo pa tudi ceno kakor že dolgo ne.

K slabi letini in vprav za zaključek sadnega leta se je pridružila pa še večja nesreča. Prerano zapadli sneg je deloma poškodoval, deloma pa tudi popolnoma uničil na tisoče sadnih dreves vseh plemen in vsake starosti. O tej zadevi in o rešilnih delih v prizadetih sadovnjakih je bil pred kratkim govor na tem mestu. Danes moramo še omeniti, da je ta velika nesreča zadela najrevnejše kraje, ki jim je edini dohodek izkupiček iz vina in sadja. Najžalostnejša poročila so iz Slovenskih goric, kjer se je sadjarstvo vprav zadnja leta tako lepo razvilo. Tem krajem treba izdatne pomoči, kajti je izključeno, da bi si mogli pri toliki nesreči sami pomagati. Velikopotezna akcija bi bila potrebna, da se opustošeni sadovnjaki čimprej v celoti obnove, kakor so se svoj čas obnovili od trtne uši uničeni vinogradi. Taka obnova opustošenih sadovnjakov je tem lažja, ker imajo banovinske drevesnice vprav letos mnogo tisoč za presajanje na stalno mesto godnega sadnega drevja. Pet mesecev dolga doba za proučevanje tega važnega in nujnega vprašanja je pred nami. Dovolj je torej časa, da poklicani činitelji izvrše vse potrebne poizvedbe in da se izdela točen načrt, po katerem se bo na pomlad izvršila temeljita obnova sadovnjakov vsaj po tistih krajih naše banovine, ki so najhujše prizadeti in kjer je prebivalstvo najbolj potrebno, da se mu pomaga. Še enkrat pa poudarjamo, da imamo pred

oči velikopotezno akcijo, ki naj bi se omejila na manjša ozemlja, v katerih naj bi se pa sadovnjaki temeljito in popolnoma obnovili. S par drevesi, ki bi se tu in tam dala kakemu posamezniku, bi spričo take katastrofe ne bilo nikomur pomagano. Akcija za obnovo opustošenih sadovnjakov, ki bi prihodnjo pomlad ne prišli na vrsto, bi se nadaljevala naslednjega leta.

Vse prizadete, ki se svojih opustošenih sadovnjakov še niso lotili, opozarjamo še enkrat, da s pravočasnim in pravilnim ravnanjem rešijo, kar se rešiti da. Zlasti velja to za sadno drevje v odrasli dobi, ki je le deloma pokvarjeno. Čim bolj doraslo je pokvarjeno drevo, tem več je vredno in ga je tembolj škoda, ako bi ga zanemarili, da bi popolnoma propadlo. Brez dvoma se izplača vse poskusiti, da ga ohranimo.

Za letošnjo slabo letino se imamo nadejati dobre sadne letine. Zato je še posebno koristno in potrebno, da ničesar ne opustimo, kar bi utegnilo ugodno vplivati na obilnejši sadni pridelek in zlasti na njegovo kakovost. Posebna važna so tale opravila: snaženeje debel in debelejših vej, trebljenje pregoštih vrhov, obdelovanje debel, vej in celih vrhov s kakim škropilnim, n. pr. z arborinom in pa gnojenje. Vsa nastala opravila, ki nujno spadajo k negi sadnega drevja, se opravljajo v zimski dobi, ko je drevje golo. Ker traja ta doba skoro celega pol leta, zato jih sadjarji tako radi odlašajo od jeseni na zimo, od zime na pomlad. Prav zato ostane vsako leto toliko sadnega drevja brez potrebne nege in največ zato tudi kakovost sadnega pridelka ni taka kakor bi lahko bila in kakoršno zahteva sadni trg. Premnogo sadjarjev še sedaj ne veruje, da lepa kakovost ni odvisna samo od vremena ampak tudi v veliki meri od nege sadnega drevja. In še sedaj jih je mnogo, ki mislijo, da se negovanje sadnega drevja ne izplača. Seveda, površno, pomankljivo in polovičarsko delo je res dvomljive vrednosti. Kdor

izvrši opravila, ki spadajo k negi sadnega drevja o pravem času in s potrebno previdnostjo, temeljitostjo in natančnostjo, bo z uspehom gotovo zadovoljen.

**Snaženje debel in trebljenje vrhov** se opravlja lahko vso zimo, kadar ni prehudega mraza. Vsak pravi sadjar si bo pripravil za to delo pripravno orodje »žagico, močan nož, škarje, strguljo in jekleno ščet) in bo porabil vsako priliko za to delo. Nobeno drevo ne sme ostati neobdelano ali vsaj neogledano. Z mladim drevjem imamo vobče malo posla; zato pa temveč z odraslim ali celo starikavim, ki nemara že več let ni bilo obdelano. Kadar koli trebimo vrh kaknega drevesa, imejmo vedno pred očmi, da so vrhovi našega sadnega drevja povečini **pregosti**. Prepričani bodimo, da le v razmeroma redkih vrhovih ki jih morejo skozi in skozi prešinjati solnčni žarki, zori **popolnoma** razvito in lepo barvano sadje. To velja za vsa sadna plemena, prav posebno pa za jablane in hruške.

**Zimsko obdelovanje drevja s škropili** je gotovo zelo koristno, ako se izvede res temeljito. Popoln uspeh dosežemo z dvakratnim škropljenjem (ali bolje obriz-

gavanjem). Kdor ne zmore, da bi obrizgal celo drevo, naj vsaj namaže debela in debelejšje veje, potem, ko je debela osnažil in vrhove razredčil. Če je komu dvakratno škropljenje predrago, naj škropi vsaj enkrat in sicer konec zime tik preden se jame napenjati brstje. Preizkušeno škropilo je 8 do 10% arborin (na 12 litrov vode 1 liter arborina). Ko bi ne mogli na ta način obdelati vsega sadnega drevja, poizberimo vsaj tisto, od katerega si obetamo največ dohodkov. Vobče so to jablane najboljših sort.

K negovanju sadnega drevja spada kot nujno opravilo tudi **gnojenje**, ki se lahko opravlja celo zimo. Če le mogoče, obro-nimo nekaj hlevskega gnoja tudi za sadovnjak. Trosimo ga pred snegom. Z gnojnico gnojimo lahko tudi po snegu, zlasti če zemlja pred njim ni zmrznjena. Ne trosimo gnoja in ne zlivajmo gnojnice tik okoli debel, ampak enakomerno po vsem zemljišču. Tudi umetna gnojila trosimo pred trdo zimo, pa tudi pozimi, po snegu. Čimprej opravimo to delo tembolje. Nitrofoskal I se je povsod dobro obnesel. O gnojenju sadnega drevja obširneje drugič. H.

## Sladkor v čebelnjaku

Odkar zaznamujemo čebelarji že kar celo vrsto deloma slabih in celo zelo slabih let, tako, da smo že skoro pozabili, kdaj je bilo zadnje dobro čebelarstvo le-to, igra sladkor pri čebelarstvu važno vlogo. Celo pri kmečkih čebelarjih je prišel že v »modo«, ker si pač drugega pomagati ne morejo. Zato ne bo odveč, če se v »Domoljubu« tudi o tem vprašanju, kako je namreč s sladkorjem, nekoliko pogovorimo.

Tudi preprostemu čebelarju je znano, da se nahaja v medu, ki je takorekoč izključna hrana čebel, mnogo sladkorja. Sladkor tvori glavno sestavino medu, takoj za njim pa voda, ki je je v medu tem več, čim slabši je. Ta okolnost, da namreč tvori bistveni del medu ravno sladkor, je že v davnih letih nagnila čebelarje, da so nadomestovali v času sile in stiske med s sladkorjem in na način reševali svoje čebele pred propadjo. Dandanašnji je pa pokladanje sladkorja čebelam prišlo že tako v navado, da imamo čebelarje, ki sploh vedno — tudi v dobrih letinah — nadomestijo del medu s

sladkorjem, ko svoje družine vzimljajo. Prizadevanju čebelarjev, da si ohranijo svoje čebelarstvo obrate, gredo na roko tudi oblasti s tem, da dovoljujejo za krmljenje čebel trošarinskih takse prost sladkor, ki je vsled tega seveda polovico cenejši od navadnega, je pa zato denaturiran, kar bi se po domače reklo, oropan svojega naravnega videza, in svoje naravne uporabnosti, kakor smo jo vajeni. Denaturirajo ga navadno tako, da ga zmešajo z ogljenim prahom, ki mu ga primešajo na vsakih 100 kg po 5 kg. Sladkor postane črn »ko zamorec« in seveda nikakor ni za kofe ali za štruklje. Poskusili so tudi z denaturiranjem s papriko, ki so jo primešali manjše količine, vendar se stvar ni tako obnesla, in čebelarji na splošno s takšnim sladkorjem nismo bili zadovoljni.

Boste morda vprašali: zakaj pa sladkorju pridevajo oglja? Ali morda čist sladkor ni dober za čebele? O, dober je, boljši od zmešanega. Toda države imajo od trošarine na sladkor znatne dohodke, ki bi se zelo znižali, če bi bil sladkor

brez trošarine, namenjen za čebele, uporabljiv tudi v kuhinji.

Važno je vprašanje, ali sladkor v vsakem času in v vsakem stanju čebelarje družine, torej tudi preko poletja, popolnoma more nadomestiti med. Odgovor mora biti popolnoma nikalen. Sladkorju manjka mnogo snovi, ki so zlasti za razvoj čebelarje zalege nujno potrebne, vsled česar ga za pokladanje preko poletja ni mogoče priporočati, razen v skrajnem slučaju, ko bi sicer družini grozila lakota in pogin. Zato pravi čebelar tekom poletja ne hodi okrog panjev s sladkorjem, vedoč, da bi z njim — če bi družinam pobral med in ga nadomeščal s sladkorjem — svoje čebelarstvo uničil in si s tem napravil mnogo škode. Pač pa je mogoče in skoro priporočljivo, če se doda nekoliko sladkorja čebelarjem jeseni čez zimo. Dočim je namreč sadkor za krmiljenje zalege in za mlade čebele, ki so s krmiljenjem zaposlene nezadovoljiv, more družini, ki je brez zalege in brez svežih mladice, (kar je redno od konca oktobra pa tja do konca januarja ali do začetka februarja) dobro nadomestiti med. Izkušeni čebelarji trdijo celo, da čebele na sladkorju boljše prezimujejo, kakor na medu. Prav gotovo je v tej trditvi mnogo resnice. Vemo, da je za prezimovanje najboljši ajdov in pa cvetlični med. Toda prav pogosto se zgodi, da si v mnogih krajih slovenske zemlje naberejo družine zimsko zalogo v gozdu (na hoji, na mani, na pravem kostanju itd.). Tak med je pa za zimo docela neprimeren, ker je pretežek za prebavo. Saj ve sleherni čebelar, da čebele pozimi kar po več mesecev zadržujejo neprebavljive odpadke v svojem črevesju in da je zato dobro

prezimovanje odvisno v pretežni meri od primerne hrane, ki ne vsebuje preveč težko prebavljivih ali neprebavljivih snovi.

Z ozirom na to, da je za odrasle čebele sladkor prav lahko prebavljiv, je razumljivo, zakaj ga čebelarji hvalimo za hrano družinam preko zime. Prav s tega razloga je tudi opravičljivo in kar potrebno ravnanje onih čebelarjev, ki v skrbi za dobro prezimovanje svojih čebel jeseni odvezemajo družinam del gozdnega medu in ga nadomeščajo s sladkorjem. Opravičljivo ravna celo oni čebelar, ki odvzame nekaj ajdovca in družino dokrmi s sladkorjem. Vendar je treba krepko podčrtati, da se čebelar ne sme pobrati ves med in ga nadomestiti s sladkorjem, marveč k večjemu tretino in največ polovico zaloge. Čebelarji moramo vendar vedeti, da se že v februarju pojavi v panjih nekaj zalege, katere obseg v marcu hitro raste in doseže v maju navadno svoj višek. Znano nam mora biti pa tudi to, da živi vsa zalega v spomladanskih mesecih pretežno ali pa izključno od zimske zaloge, ki ne sme biti sladkor. Iz tega sledi, da smemo brez škode dodati družinam za zimo nekako tolikšno količino sladkorja, kolikor ga čebele porabijo pozimi za svojo potrebo. Ta količina pa ni Bog ve kako znatna, saj porabi močan panj povprečno po eno in pol do dva kg medu na mesec, torej v treh mesecih kvečjemu kakih 5 kg, navadno pa še manj.

Ko smo kratko razložili pomen sladkorja za prezimovanje čebel, bomo prihodnjič še povedali, kako je sladkor pripraviti in kako pokladati.

## Važnost travnikov in njihovo oskrbovanje

Velikega pomena za zboljšanje travnikov in zvišanje pridelka na njih je brezdvomno pravilno in zadostno gnojenje; napačno ravna oni, ki misli da bo dobival iz travnikov stalno dobre pridelke, ne da bi jih sploh gnojil. Travnike moramo prav tako skrbno gnojiti kot njive, ako hočemo da bodo ostali še nadalje rodovitni. Ravno tako kot njivske rastline potrebujejo tudi razne trave zadostne količine hranilnih snovi za njihov

razvoj, katere črpajo s pomočjo svojih korenin iz zemlje. Res je, da marsikateri kmetovalec pri nas svoje travnike zelo zanemarja in jih malo ali pa sploh nič ne gnoji; ponekod je prišlo že kar v navado, da travnikov sploh ne gnojijo, dasiravno moramo po vsaki košnji vrniti travnikom vse rudninske snovi, ki smo jih s senom odvzeli zemlji. Posledica tega so seveda majhni pridelki; seno na takih travnikih je navadno zelo redko

in slabo, tako da se košnja dostikrat sploh ne izplača. — Nato pa nepotrebno tarnajo, ker morajo spomladi, ko jim začne primanjkovati sena, pod ceno prodajati živino. Vsepovsod iščejo vzroke slabega pridelka sena, svoje lastne krivde pa pri tem ne uvidijo. Če opravimo na travnikih vsa druga neobhodno potrebna dela, jih moramo tudi zadostno gnojiti in šele tedaj bo uspeh res popoln in zadovoljiv. Travnike moramo pravočasno gnojiti in sicer že sedaj v jeseni.

Trave potrebujejo za njihov popoln razvoj zadostne količine fosforja, kalija, dušika in apna. Vsa navedena gnojila jim moramo nuditi v primerni količini, to se pravi, da mora biti gnojenje vsestransko in popolno. Pred leti so priporočali, naj se travnik ali pašnik gnoji samo s fosfornimi in kalijevimi gnojili; to je bilo samo enostransko gnojenje, ki ni imelo popolnega uspeha. — Izkustva zadnjih desetletij pa so točno dokazala, da napravimo dobro rušo, ki da obilno košnjo, edinole z vestnim, rednim obdelovanjem in gnojenjem z vsemi gnojili. — Zato se moramo v bodoče tega tudi točno držati.

Neprecenljivega pomena in vrednosti za travnike je apno, katero služi kot hrana rastlinam; obenem pa rahlja zemljo in veže razne koristnim travam škodljive kisline ter jih napravi neškodljive. Učinka, ki ga ima apno na vseh zemljiščih, nikakor ne smemo podcenjevati. Trositi ga moramo v zadostnih količinah, ker ga vsem našim zemljiščem navadno zelo primanjkuje. Na travnike ga trosimo v obliki žganega ali gašenega apna, katero pa mora biti zelo razdrobljeno in enakomerno raztreseno. O vplivu in pomenu apna na zemljišča, je bilo točno povedano že pri spomladanskem oskrbovanju travnikov. Vedeti moramo nadalje katera druga gnojila so poleg apna tudi neobhodno potrebna za gnojenje travnikov.

Z umetnimi gnojili dosežemo na travnikih popoln uspeh, če jih uporabljamo skupno ali pa drugo za drugim obenem s hlevskim gnojem. Vsaj vsako četrto leto moramo nekoliko gnojiti s hlevskim gnojem; na ta način se travniška ruša mnogo bolj poživí. Večkratno gnojenje travnikov s hlevskim gnojem pa je pri naših razmerah nemogoče in bi bilo tudi negospodarsko, dostikrat primanjkuje gnojila še za njivo, kaj šele za travnike. Edino v višjih legah, kjer prevladujejo bolj travniki, imamo na razpolago nekoliko

več gnojla. Pa tudi sicer ne morejo travniki hlevskega gnojla nikdar v taki meri izkoristiti kot pa njive. Hlevski gnoj ni posebno primerno gnojilo za travnike, kajti iz raztresenega gnojla izhlapeva in se izgublja v zrak prosti dušik, kateri je najvažnejša rastlinska hranilna snov, dočim ostane v prid rastlinam le malenkostna množina v gnoju se nahajajočega dušika in ostalih hranilnih snovi, katere izpira deževnica v nižje zemeljske plasti in tako so potem za rastlinske korenine nedostopne.

Dobro gnojilo za travnike je pepel, ki je obenem tudi zelo poceni. Zbirajmo ga pridno skozi celo leto, saj to nas nič ne stane in uporabljajmo ga za gnojenje travnikov. Vsak dober in vesten gospodar, bo to tudi storil, ne da bi ga bilo na to posebej navajati in prišel tako do gnjila, ki je zanj tako rekoč zastoj. Glavne sestavine pepela so kalij in apno, poleg tega pa vsebuje tudi nekaj fosforja. Vpoštev pride predvsem pepel listnatega in igličastega drevja; premogov pepel ni uporaben in sicer zato ker vsebuje mnogo manj hranilnih snovi kakor lesni pepel, poleg tega pa je rastlinam tudi škodljiv.

Ker potrebujejo trave veliko kalija, apna in fosforne kisline, je vsekakor potrebno, da dodamo travniškim rastlinam te hranilne snovi v obliki lesnega pepela. Tudi detelja je zelo hvaležna za gnojenje s pepelom; detelje postanejo gostejše in krma se zato znatno zboljša. Travniki, ki smo jih zadostno pognojili s pepelom, se vidno ločijo od drugih negojenih. Kakor je treba posebne pazljivosti pri trošenju umetnih gnojil, ravnotako moramo tudi pepel enakomerno trositi. Najprimernejši čas za trošenje pepela je vlažno in nevetrovno vreme. Ako travnik močno pognojimo s pepelom, se bo tako gnojenje poznalo več let. Ne smemo pa misliti, če imamo na razpolago dosti pepela, da že zadostuje gnojenje s samim pepelom. Pepel ne vsebuje namreč nikakega dušika, fosforne kisline pa zelo malo; zato moramo gnojiti travnike, poleg tega še z dušikatimi in fosfatnimi gnojili, tudi če imamo na razpolago še toliko pepela.

Pri kosenju moramo vzeti veliko večje količine pepela, kot pa navadnih umetnih gnojil. Če imamo premalo pepela, pa bolje storimo, če pognojimo vsako leto samo en del travnika in sicer na tistem delu, kjer je travnik najbolj izčrpan.

(Nadaljevanje.)



# V KRALJESTVU GOSPODINJE

## Kdaj in kako začeti

Otrok se začne udeleževati gospodinjskih del prav za prav že takrat, ko shodi. Kakor hitro je zmožen stresati svoje igrače po sobi okrog, jih lahko zvečer tudi znosi nazaj na določen prostor, polico ali omaro. Seveda pa marsikatera mati, z nepremišljenostjo ali nepotrpežljivostjo sama zakrivi, da otrok tega noče. Raje sama pospravi, ker gre na ta način popravljenje hitreje izpod rok, namesto, da bi se otrok navadil svoje dolžnosti. Nekateri zopet ni všeč, da uredi malček igrače po svojem skrivnostnem redu, ne pa po njenem določenem načrtu itd. Toda otroški nagon po udejstvovanju mora biti že od vsega početka pospeševati in pravilno usmerjati, ne pa ovirati.

Prva opravila, ki pridejo izmed gospodinjskih opravil pri majhnem otroku v poštev so tista, ki se tičejo njega samega, kakor umivanje, oblačenje zaroč za snažno obleko in ubutev, anaženje zob in tako dalje. Kajti otrok, ki je dosegel za vstop v šolo, mora biti vzgojen v toliko, da se zna brez pomoči obleči, sleči in umiti. Pri tem se že navsezgodaj nauči tudi rednosti, ki je ena najvažnejših lastnosti za napredek v tej smeri. Toda le, če mu je red že od majhnega prešel v navado, bo pozneje radevolje opravljal gospodinjska dela, ki jih zahteva red, in ki se ponavljajo vsak dan zaradi česar so tudi tako pogosto nepriljubljena.

Ko se otrok priuči najnujnejšim opravilom, mu s samozaupanjem v lastne zmožnosti raste želja po odgovornejših in iznadvijnejših delih. Posebno odgovornost zahteva popravek z ognjem, zato je kurjenje še posebno zaželeno. Kakšno je veselje otroka, ki se mu posreči prižgati vžgalico ter zakuriti z njo v peči ali štedilniku! Pomniti je namreč treba, da so otroci, ki jim dovolimo, da se pod našim nadzorstvom (!), previdno in kolikor je potrebno vadijo v ravnanju z ognjem veliko bolj oprezni in zato manj nevarni, kakor oni, ki jim ne dovolimo, da se tudi temu priuče. Isto kakor za ogenj velja tudi za škarje, nože in drugo nevarno orodje, ki je posebno nevarno za tiste otroke, ki jim nismo nikoli pokazali, kako jih je treba prijeti v roke in kako uporabljati.

In kuhanje! Majhne deklice in dečki so v splošnem zelo navdušeni za kuhanje — za pravo kuhanje, da res lahko pojedjo ko je gotovo. Koliko možnosti je na razpolago na tem polju. Ne samo kaše, čežane, juhe ali kakava, tudi pečenja v pečici se z veseljem lotijo in se jim tudi posreči. Kako radi pomagajo materi zato, da smejo biti poleg, ko dela, kaj šele, če smejo sami kaj poskusiti. Zakaj jim tako koristno veselje tako malokdaj dovolimo? Nekateri matere se izgovarjajo, češ, da je čas in denar za učenje tako majhnih predrag. Toda, dokazano je, da nas velja učenje trinajstletnih dosti več kakor 2 do 6 letnih, pa najsi računamo material, čas, denar in živce. Drugim se zopet zdi, da otroci ne delajo dosti snažno, da bi bila jed potem užitna. Kako lepa prilika, da jih navadimo, da si pred kuhinjskim delom, pa tudi jelom temeljito umijejo roke. To bodo storili z veseljem, da bodo le smeli potem delati po mili volji. Umivanje rok, ki je podlaga za splošno snago, pa jim bo res trdno prešlo v navado, ker so se ji priučili v zgodnji mladosti. St. Humeč.

## KUHINJA

**Zarobova juha.** Za vsako osebo treba polno žlico pšeničnega zdroba. Na vrelo juho stresam polagoma zdrob. Med zakuhavanjem zdroba pridno mešam, da se mi zakuha ne sprime. Ko zdrob 10 minut vre, mu primešam eno celo, dobro stepeno jajce. Pustim še 5 minut vreti, nakar je jed gotova.

**Postna zdrobova juha.** Na petih dkg masti ali surovega masla zarumenim 5 dkg pšeničnega zdroba. Ko je zdrob zarumenjen, mu polagoma prilivam pol-druge liter vrele peteršiljevke. Juho pustim en četrt ure vreti.

**Pražene piške.** Osnaženo in oprano piško razrežem na kose, v kozico denem košček surovega masla pol sasekljane ali zribane čebule in par žlic vode. Potem pridenem razrezano piško, jo potrese s papriko, primerno osolim in pokrito pražim do mehkega. Na mizo jo dam z rižem, ki ga takole pripravim: 30 dkg riža pristavim z enim litrom vrelega in osoljenega kropa. Pisker dobro pokrijem

in pustim toliko časa vreti, da se riž zgosti. Potem ga zabelim s 5 dkg razbeljene masti. (Najboljša je mast, v kateri se je pečenka pekla.) Zabeljen riž z vilicami dobro zmešam ter pustim pokritega četrtr ure stati. Piško denem na sredo okroglega krožnika in riž lepo uredim okoli nje. Lahko pa tudi meso z vilicami pomešam med riž.

**Zdrobov pečenjak.** V pol litra mrzlega mleka ubijem dve celi jajci, primerno osolim, dobro zgodljam in primešam četrtr litra pšeničnega zdroba. Nato strem mešanico na 6 dkg razbeljenega surovega masla, denem v pečico, da dobi spodnji del tanko skorjico. Potem pečenjak obrnem, da se še na nasprotni strani zapeče. Na obeh straneh zapečeno jed z vilicami zdrobim in dam še za par minut v pečico. Pečenjak dam kot močnato jed na mizo. Površino potresem s sladkorjem. Na mizo dam s kuhanim ali praženim sadjem. Pečenjaku lahko pridenem tudi solato. V tem slučaju sladkor opustim.

## DOMAČA LEKARNA

ga **Hruške** imajo v sebi dosti apna, zato so zelo primerna hrana za bledične in škrofulozne otroke in slabotne žene, ki so na potu do materinstva. Vrste hrušk, ki so sočne, so boljše od moknatih. Zelo redilne so posušene hruške, kuhane ali surove. Župnik Kneip pravi, da je dobro večerjati, kdor je zavžil pest suhih hrušk in kos črnega kruha. Prejšnje čase so vse bolj sušili sadje in krljci so bili postna jed in hladilo v poletni in bolezen-

ski vročini. Posebno črešnjeva voda (vođa, v kateri so se kuhale suhe črešnje) je bila priljubljena pijača v vročinskih boleznih. Suhe hruške uživajo tudi zoper grizo, in marsikoga zapirajo tudi sočne presne ali zelene hruške. Suhe hruške so bolj sladke, če jih postaviš pri sušenju najprej v močno vročino, da se razsladi in jih sušiš polagoma.

ga **Fižol** krepi kite in kosti. Grki in Španjolci so ozdravili s fižolom. Tudi zdaj naročajo domači zdravniki oparek fižolovih luščin, če odhaja preveč vode. — (Sladkorna bolezen.) Dr. Stare je naročal otrokom, ki so močili posteljo, za večerjo suhega fižola. Če je kdo zaprt, mu pomaga fižol z oljem in čebulo in na to čaša vode. Zoper sladkorno bolezen in druge težave, naberi mladega stročja, razreži ga po dolgem in posuši v senci. Žlico teh luščin opari s četrtr litra kropa, pusti da stoji 4 do 5 ur in vzemi večkrat požirek te pijače. To razganja sečno kislino, uredi odtok vode, krepi srce. Za vodenico in za bolezen v ledvicah prevrež luščine in pij dvakrat na dan gorko. Fižolova moka je slovela kot obkladek za otekline, trde bule. Lišaje so prašili nekdaš s fižolovo moko, ki ima lastnost, da suši in ustavi srbenje. Sicer ima vsak fižol enake snovi v sebi, vendar ima kostonjar ali laški, tržaški fižol v sebi neko še nedognano snov, ki vpliva posebno na kri in srce. Domači zdravniki v Nemčiji ga priporočajo, če je srce povečano, opešano, če ne deluje ščitnica, če se nabira voda pod kožo in v členkih če zatekajo roke v zapestju, če ne odhaja voda v redy. Za vse te bolezni opari luščine in pij odlitek kak mesec dni

## GOSPODARSKE VESTI

### ŽIVINA

**Živinski sejem v Novem mestu 20. oktobra.** Redni letni sejem 20. pretekl. meseca je bil prav dobro obiskan. Dogon goveje živine in prašičev je bil zelo velik. — Na sejemu je prišlo mnogo kupcev, nakar se je razvila živahna kupčija. Prav gotovo bi bilo prišlo do velikih kupčijskih zaključkov, da ni začelo že v zgodnjih dopoldanskih urah deževati. Ta je bil vzrok, da je kupčija prav kmalu prenehala in živina je bila odgnana iz sejmišča. Opažalo se je, da so cene živini

nekoliko narastle, posebno pri pitanih volih, kateri so dosegli ceno din 5 do 5.25 za 1 kg žive teže. Prav tako je bilo veliko povpraševanje po plemenski in vprežni živini. Zelo živahna je bila kupčija z mladimi prašiči; štiri do šest tednov stare prašiče so prodajali po ceni 55 do 140 din za 1 komad. Nasprotno pa je bilo povpraševanje za pitanimi svinjami prav majhno, zato je bila tudi cena zelo nizka in sicer 5 do 6.50 din za 1 kg žive teže.

**Živinski sejem v Celju 21. oktobra 1936.** Na ta sejem je bilo prignanih skupno 214 glav, in sicer: 7 volov, 66 krav, 7 te-

lic, 60 svinj in 74 prašičev. Prodanih pa je bilo skupno 87 komadov in to: 5 volov, 8 krav, 2 telci, 30 svinj in 42 prašičev. Cene za en komad so bile sledeče: voli 1200 do 2000 din, krave 1200 do 1900 din, telice 900 do 1300 din, svinje 100 do 750 din, prašiči 100 do 750 din; cene za 1 kg žive teže po so bile: voli 4 do 5 din, krave 2,50 do 3,50 din, svinje in prašiči 7 do 8 dinarjev.

## Kmetijski nasveti

**Kaj storiti, da krava, ki se mora čez mesec dni oteliti, izgubi mleko?**

Kravo moramo prenehati molsti vsaj osem tednov preje, preden se oteli; z mlekom odvezujemo kravi po nepotrebnem mnogo hranilnih snovi, katere so namenjene za prehrano plodu, kateri se v tem času najbolj razvija. Kravo, ki sama od sebe ne izgubi mleka, privedemo k temu popolnoma naravnim putem, in sicer na ta način da žival, ki smo jo molzli dosedaj trikrat na dan, molzemo v bodoče nekaj dni dvakrat, nato pa le enkrat dnevno. Pri vsaki molži moramo strogo paziti, da mleko popolnoma izmolzemo, ker bi v nasprotnem slučaju imelo to lahko zelo škodljive posledice. Po preteku nekaj dni pa moramo z molžo čisto prenehati. Samo v slučaju če se kravi vime ponovno napolni in bi to povzročalo kake bolečine, jo zopet do čistega izmolzemo. Če bomo točno tako postopali, lahko zanesljivo upamo, da bo izgubila krava mleko že tekom kakih desetih dni.

**Ali je pokladanje korenja mladim prašičem škodljivo?**

Korenje je prav dobro krmilo za starejše živali in sicer ga pokladamo zmešanega z drugo krmo in v primernih količinah. Poleg večjih količin sladkorja, vsebuje tudi kalijeve spojine in organske kisline. Ako pokladamo živini večje množine korenja se izločuje iz njega v prebavila mnogo kisline katera zmanjšuje prebavljanje in prenavljanje v teh organih, ter povzroča živalim precejšnje bolečine, vsled česar se drže tako skrčeno. Mladih prašičev, zlasti v prvih tednih po odstavljanju, s korenjem sploh ne smemo hraniti, ker mlada prebavila omenjenih kislin sploh ne prenesejo. Omeniti je treba tudi to, da korenje k rasti mladih živali zelo malo pripomore, ker mu primanjkuje najvažnejših hranilnih snovi, to so predvsem beljakovine, katere so za

razvoj mladih živali neobhodno potrebne. Beljakovine vsebujejo v večjih množinah samo hranila. Mladih prašičev torej nikakor ne smemo hraniti s korenjem ako bomo, da boro ostali zdravi in se hitro in povoljno razvijali, ampak moramo gledati na to, da jim nudimo čim več močnih krmil. Starejšim živalim pa korenje zelo dobro prija; ako hranimo živino z večjimi količinami korenja, moramo uporabljati poleg tega tudi klajno apno, katero omejuje škodljivi učinek kislin, s katerimi se veže v neškodljive kemične spojine.

## STROKOVNE KNJIGE

**Humek, Domači vrt.** Praktičen navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo — pojasnjeno s 102 podobami med besedilom in 2 barvnima slikama II. predelana in pomnožena izdaja. Din 42, vezana Din 54. Vsem posestnikom domačih vrtičkov, gojiteljem zelenjadi ter prijateljem cvetic, ki žele, da jim vrt kaj donša oziroma žele, da bo njihov vrtiček vzorno urejen — knjigo toplo priporočamo. Knjigo prodaja Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

**Humek, Praktičen sadjar.** Zbirka najvažnejših sadjarskih naukov pojasnjena s 24 barvnimi prilogami in 92 slikami med besedilom — 409 strani, cena vezano Din 80. Prodaja Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Obsega: Katere vrste so najbolj primerne za naše kraje, Kako požlahnujemo sadno drevje, Kako vzgajamo sadni naraščaj, Kako sadno drevje sadimo in gojimo, Kako nam je ravnati z zrelim sadjem, mesečna opravila v sadovnjaku.

**Humek, Breskev in marelica.** Navodilo kako ju vzgajamo, oskrbujemo in gojimo, da nam prinašajo okusen sad — pojasnjeno z 22 slikami med besedilom in 2 barvnima podobama. II. predelana in pomnožena izdaja — 51 strani Din 10. Izmed vseh sadnih vrst, ki rastejo in uspevajo po naših krajih, rodita breskev in marela najplemenitejši sad. Zato to knjižico vsem gojiteljem sadnega drevja toplo priporočamo. Knjigo dobite v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

**Kmetje!**

**Vaša stanovka  
organizacija je**

**Kmečka zveza!**

## PRAVNI NASVETI

**Skrajšan rok.** S. T. Potrjeni ste za polni rok. Ravno tako tudi vaš, eno leto mlajši brat, ki je bil rojen leta 1915. Oče je nad 60 let star. Poleg tega imate še enega mlajšega brata. Vprašate, če imate pravico do skrajšanega roka. Ne. Služiti boste morali polni rok. Ravno tako tudi vaš potrjeni brat. Šele naslednji brat bo imel pravico do skrajšanega roka, ako boste vi in potrjeni brat odslužila polni rok.

**Zaščitene kmet ali mlinar in žagar.** A. R. Z. Imate četrto posestvo, kmečki mlin in žago, kar ste vse prevzeli leta 1928 v zelo slabem stanju. Leta 1930 ste si sposodili denar v domači hranilnici za popravilo mlina in žage. Spomladi leta 1934 ste zaprosili in dobili obrtni list za žago. Vprašate, če uživate za svoj dolg kmetško zaščito ali ne. — Če so vaši obdavčeni dohodki ob času zadolžitve izvirali pretežno iz kmetijstva, potem ste bili takrat kmet v smislu sedanje uredbe o zaščiti. Pravico do zaščite pa imate le, če tudi sedaj vaši obdavčeni dohodki pretežno izvirajo iz kmetijstva. Vprašajte torej pri davkarjih, kakšne davke ste plačali l. 1930 in kakšni so vam sedaj predpisani, in če ustrezajo ti davki, potem zahtevajte pri županstvu, da vam da občina potrdilo, da uživate zaščito. Če bi občina neopravičeno odrekla tako potrdilo, bo na vašo zahtevo sodišče preizkusilo in doneslo sklep, ali ste zaščiten kmet ali ne.

**Snežni drži na strehi.** J. K. L. Sosed zahteva od vas, da napravite na svoji strehi držaje, da ne bo sneg nenkrat zdrknil na zemljo in s tem oviral sosedu pot, ki jo ima za vašo hišo. Vprašate, če ste dolžni na praviti držaje. — Praviloma je vsak lastnik hiše dolžan na svoji strehi napraviti držaje, da sneg raz njegove strehe ne dela sosedu škode. Če pa stoji vaša streha, taka kot je, vsaj 30 let in je v teh letih vedno sneg, ko je kopal, zdrknil na sosedov svet in se sosed temu ni upiral, potem imate za vašo hišo že priposestovano služnostno pravico in ne more sosed sedaj zahtevati napravo držajev na strehi.

**Račun po dobljeni pravdi.** A. H. T. V pravdi na dajatev prevzika ste sami vzeli odvetnika, ki je tožbo vložil na ubožni list. Vaš odvetnik ni zahteval od vas nobenega predujma in je vedel, da nič nimate. Pravdo ste dobili. Vprašate, če vaš zastopnik lahko terja od vas plačilo stroškov in če te stroške lahko poročuna s tem, kar vam mora nasprotna stranica dajati. — Če vaš zastopnik ne more dobiti plačanih stroškov od vašega nasprotnika, ki je v pravdi propadel, potem bo pač zahteval plačilo od vas. Ker ste iztožili za nazaj triletni prevzitek, ki ga bo nasprotnik sedaj dal v naravi, lahko vaš zastopnik če mu ne plačate, zahteva svoje plačilo od vas s tožbo in da potem za svoje

stroške zarubiti to, kar vam je nasprotnik dolžan dati za 3 leta nazaj. Saj niste bili primorani, da si vzamete odvetnika. Če ste ga pa pooblastili, je vendar pošteno, da mu plačate njegov zaslužek.

**Renta.** M. F. Sin je tesarski pomočnik. Pred tremi leti se je ponesrečil in mu je bila priznana določena renta. Letos so mu rento znižali. Vprašate, če bi mogel doseči, da se mu renta enkrat za vselej izplača. — Rente se po zakonu o zavarovanju delavcev izplačujejo v mesečnih obrokih vsak mesec v naprej. Vendar pa sme ob delnem zmanjšanju delovne sposobnosti poškodovanec, ki uživa rento, ako renta ne presega 20% popolne odškodnine, zahtevati, da se mu da namesto rente odpravnina. Ker dobiva vaš sin 15% rento, lahko vložijo prošnjo za odpravnino. Toda, kdor vložijo prošnjo za odpravnino, izgubi, ako dobi odpravnino, pravico do vsake druge odškodnine, tudi ako bi se mu stanje zaradi poškodbe, za katero je že dobil odškodnino, pozneje poslabšalo. Ako prosilec ne pristane na določeno odpravnino, dobiva še nadalje svojo rento.

**Ali je uradnikova žena, ki ima posestvo, tudi zaščiten?** A. O. T. Kmetška posestnica je poročena z državnim uradnikom. Na posestvu je vknjiženih nekaj dolgov. Ali spada pod zaščito? — Po uredbi se omožena ženska, ki živi skupaj s svojim možem, smatra za kmeta samo, če osebno izpolnjuje pogoje, ki jih predpisuje ta uredba za kmeta, in če izvirajo njuni skupni dohodki pretežno iz kmetijstva. Za kmeta se po tej uredbi smatra tista oseba, ki ji je kmetijstvo glavni poklic, ki obdeluje zemljo sama ali s člani svoje rodbine, po potrebi pa tudi z najeto delovno močjo, ki izvirajo nje obdavčeni dohodki pretežno iz kmetijstva, ki pa nje posestvo ne presega površine 50 ha za obdelovanje sposobne zemlje. Iz tega boste lahko presodili, če je uradnikova žena, za katero se zanimате, zaščiten po uredbi o likvidaciji kmetijskih dolgov.

**Izprememba in ustavev rente.** V. R. — Osrednji urad za zavarovanje delavcev mora ustaviti ali zmanjšati določeno rento, ako se naknadno ugotovi, da je bila renta priznana, odnosno določena, na podstavi zmote o dejanskih okoliščinah. Ako nastopijo v stanju poškodovanca, ki uživa rento, izpremembe, ki vplivajo na določitev odškodnine, ima poškodovanec pravico, v 3 mesecih od te izpremembe, zahtevati od ravnateljstva Osrednjega ali Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, da se njegovo stanje iznova preišče in določi nova odškodnina. Ravnateljstvo Osrednjega urada je dolžno, če zve za tako izpremembo stanja uživalca rente za onemoglost ali poškodbo ali dejanskih okoliščin, ki vpliva na pravico ali višino rente ali podpore, v 3 mesecih, odkar je zvedelo za izpremembo, odrediti obnovo postopka.